Textor, Guilielmus, Sermones tres de passione Christi
Strassb. [Dr. J. Prüss] 11. 2. 1496.
.lvj.
Inc. 178-182
Cat. Rh. M. I, 145.
H 1140

Tractat⁹ beati Bernardi de plactu bte marie ỹgis

QVis dabit capiti meo aquã. ⁊ oculi meis fumbrẽ lachrimarũ. vt possim deflere ꝑ diẽ et noctẽ donec seruo suo apparеat dñs ihs visu vl̃ somno ꝑsolãs aiam meã. Vos filie hierl'em sponse dilecte mecũ lacrimas fũdite. donec spõsus in sua speciositate beignꝰ ac suauis occurrat. Recolite recolite. ⁊ sedula mẽte pẽsate q̃z sit amar ab ipo se parari cui nupsistis. cui vos in omni sanctitate vouistis. vouist⁹ vota reddere ea Vos ipsas xpovouistis. vosipsas reddite deo. currite filiꝫ. currite ỹgies. sacre matres currite. xpo castitatẽ vouentes. Omnes ad ỹginẽ currite q̃ genuit xpm. Ipa eñ porrauit regem illum. se oñi cor de petenti datura. Ipsa genuit eum. lactauit euz. et die octaua circũcidit. et quadragesimo die in templo presentauit. fugiens ab Herode in egyptum portans. lactans eum et nutriens. Crede firmiter q̃ erat inter feminas ministrantes ei. Hanc puto fuisse inter illas dolentes que lamentabantur flentes dominum. Poterant enim et hec esse inter illas femias ad quas Jesus plenus improperio. imo plenus opprobrio. sputis illusus. flagellis afflictus sibi i angariã mortis baiulans crucem cõuersus ait. Filie hierusalem nolite flere super me. sed super vosipsas magis flete. et sup filios vestros. Putasne domina mundi. domina mea. dilecta mea. dilecta eiusdem Christi. est ne verum quod dico. Bene obsecro dicas seruo tuo decus paradisi. gaudium celi. veritatem huius rei. Obliuiscere tamẽ rogo doloris quem tũc te passam nõ dubito fuisse. O vtinam sic inhereret quotidie viscеribus meis dolor sicut inhesit tũc tuis O vtinã die illa qua assumpta fuisti in celum vt gauderes in eternuz cũ tuo dilecto filio mihi tuas lachrymas indicasses vt ꝑ illas cognoscerem q̃ntum tibi amaritudinis fuerit cũ

ꝑ ⁊

LANDES- UND STADT- BIBLIOTHEK DÜSSELDORF

Jesum dilectū filium tuum
videres crucifixum Deu nō
parum olim dilectū clauis
in ligno confixum. capite in
clinato suū sanctissimū exa/
lare spiritum videns. Sed
peto ne te moueant verba q̄
dico. cum tamen saxa debe/
rent scindi ad ista. Quis vn
q̄z sursum vel pegrinans in
terra deorsum audiens vel
mente ptractās. quomō fa/
ctus est opprobrium homi/
nū ipse dominus angelorū
et abiectio plebis ipse filius
dei patrz. Quis se vnq̄z a la/
chrimis contineat. Verun/
tamen tu gaude gaudio ma
gno. ab ipso nunc glorifica/
ta in celis. que in mente cla/
uis amarissime fuisti cōfixa
pñissime mortis. mihi tñ ob
secro lachrimas illas infun
de quas ipsa habuisti in sua
passione. Et vt in his effici/
ar largior de passiōe filij tui
dei et domini nostri ꝟba in/
micem cōferam⁹. Maria te
depcor semen veritatis que
mater es z virgo summe tri
nitatis. Cui illa respondit.
Illud quod queris cōpun/
ctiuum est et magni dolorz.
Sed quia iam glorificata
sum flere non possum. Tu
cum lachrymis scribe q̄ cuz
magnis doloribus ipsa per
sensi. Flere popto nihil me
aliud libet. Sed miser ego
cor lapideum habeo. z ideo
flere nequeo. O regina celi
mater crucifixi da quod iu/
bes et p̄be quod cupio. Au
dit fuus tuus dicat domi/
na mea. Dic si in hierusalez
eras quādo captus tuus fi
lius fuit. z vinctus z ad An/
nam tractus et ductus Cui
illa respondit. In Hieruſa
lem eram quando ħ audiui.
gressu qualicunq̄z potui ad
deum meum flens perueni.
Cunq̄z fuissem illum intui/
ta. pugnis percuti. alapis ce
di. spinis coronari. et oppro/
brium hominū fieri. cōmo/
ta sunt omnia viscera mea.
et defecit spūs meus. et non
erat michi vox. neq̄z sensus.
erant mecum z mee sorores
et alie femine multe plangē/
tes quasi vnigenitum. inter
quas erat Maria. que sup
oñes excepta me sola dole/
bat. Dum christ⁹ filius me/
us precone clamante et Py
lato impante sibi baiulans
crucem traberet. factus est

cõcursus ꝓplor post ipsum euntiũ z conculcantiũ ipm. Alij eĩ supridẽtes z illudẽtes ei. Et alij pjciebant lutum z stercora z immũdicia in caput z i faciẽ eius. Heu heu percutitur facies decora quam desiderant angeli prospicere. quam cherubin et seraphin ardenter prospiciunt. Velatur virtus. sputꝫ linitur. alapis ceditur. seque
K bar Jesum xpm ego mestissima mater cuꝫ mulieribus que secute eum fuerant a galilea ministrantes ei a ꝗbus velut mortua tenebar ꝗusqꝫ puentũ est vbi crucifixerẽt eum ante me. Jpe vidẽs me fuit in cruce eleuatus z in ligno durissimis clauis confixus. Ego videns eũ z ipse videns me plus dolebat de me qꝫ de semetipso. Jpe autem tanqꝫ agnus coram tondente se vocem non dabat. Nec aperiebat os suũ. Aspiciebam ego infelix et misera dominum et filium meũ pẽdentem et morte turpissima morientem. tanto dolore et mestitia et tristitia vexabar in mente que non possent explicari sermone. Nec mirũ. Discurrebat eĩ sanguis ex quattuor partibꝫ rigantibꝫ nudis manibus z pedibus confixis in ligno. De vultu illius pulcritudo effluxerat z ꝗ erat pre filijs hominum speciosus. videbatur oĩibꝫ oculis indecorus. Jste erat dolor maximus. quia videbam me deseri ab ipo quem gerebam. nec superat alius. quia michi erat vnic⁹. z ideo non poterat in me se capere ꝗcqꝫ dolor meus. Vox mea omnis perierat. sed dabam gemitus suspiria qꝫ doloris volebaz loqui. sed dolor meus rumpebat verba. ꝗd verbum iam mente conceptuz dum ad formationem ꝑtenderat oris. ad se impfectum reuocabat dolor non minimus cordis Vox tristicie sonabat foris vulnus annuncians mentis. verba donabat amor ꝙ rauca sonabant Nam lingua vocis magistra perdiderat vsus loquendi. Videbam morientem quez diligit anima mea et tota liquefacta est pre doloris angustia Aspiciebat ipe vtrũqꝫ benignissimo vultu me matrem suam plorantem et me

ꝑbis paucis voluit ꝫsolari. Sz ego consolari nullo mō potui. flebam dicēdo. z dicebā flendo. fili mi ve mihi q̄s mihi dabit vt ego moriar p te. misera q̄d faciam. Morik fili⁹. z cur nō morik secū hec mestissima mr ei⁹. O fili mi q̄d faciā mater vnica. fili mi dilectissime noli me derelinquere post te. Trahe me ad teip̄m vt ipa moriar tecū. male solus morierꝫ. tecū pimak ista tua genitrix. O mors misera noli mihi pcere. tu mihi sola p cūctis places. extra vires trucidas. matrē cuz filio perime fili dulcis vnice. singulare gaudiū. vita aie mee. z oīm solaciū. fac vt ego moriar que te ad mortem genui. O fili recognosce miserā z exaudi vocem meā. Decet enim filium exaudire matrem desolataz. Exaudi obsecro in tuo me suscipe patibulo. vt q̄ vna carne invnuz et vno amore se diligunt. et vna morte pereant. O iudei miseri. o iudei impij nolite mihi parcere. exq̄ vnicū natum meū crucifigitis. matrē crucifigite. aut alia qualicū/q̄ seua morte perimite. dū/modo simul cū filio meo fi/niam vitam. Vale enim solus moritur. orbak orbez radio. meī dei filio gaudio dulcoris. Vita mea morik. salꝰ mea pimik. ac de terra tollik oīs spes mea. Cur g̃ viuat post filium mater in dolore. Tollite tollite suspēdite matrem cū filio. Non parcꝫ proli. nec parcas z mihi. Tu mihi soli mors esto medela. tūc summe gauderem si sil' mori possem cum Christo filio meo. Dulce est mori misere ꝫ mors optata recedit. Ve mihi infeliciter precipue venit. mors mihi melius est q̄z vitam ducere mortis. sed a me misera fugit z me infelicez relinquit. cui multū ipa mors optata nunc esset. O fili chare. o benignissime nate misere matris suscipe preces. desine matri nūc esse durus q̄ cunctꝫ semp fuisti benign⁹. Suscipe matrem tecum in cruce vt viuam tecū semp post mortē. heu tu mihi pater. en mihi fuisti sponsus. tu mihi filius en michi omnia eras. Nūc orbor patre. viduor sponso. desolor prole. omnia perdo o fili mi

.lviij.

vltra quid faciam. Ue mi/
bi fili quo vadam. charissi/
me vbi me vertam. dilectissi
me q̄d mihi solaciū. pijssime
quis mihi de cetero subsidi
um solacijq; p̄stabit. fili di/
lectissime oia possibilia sunt
tibi. sed si nō vis vt moriar
tecum michi relinque aliq̄d
benignum consiliū. Cui do
minus iam anxius in cru/
ce oculis vultu intuens de
℣. Johanne ait. Mulier. ecce
filius tuus. Erat et ipse Jo
hannes presens ꝛ vultu tri/
stis lachrymans et semp plo
rans Ac si diceret. O mater
dilectissima mollis ad flen/
dum et mollis ad dolendū.
tu scis q; ad hoc veni carnez
de te sumpsi vt per crucis pa/
tibulum sanarem genus hu
manum. Quomodo imple/
buntur scripture. Scis em̄
q; oportet me pati pro salu/
te generis humani. Die nā/
q; tertia resurgam. tibi et di
scipulis patenter apparebo.
Desine flere. dolorem depo
ne. quia ad patrem vado. ad
gloriam paterne maiestatis
ascendo. Nūc gratulare me/
cum. quia inueni nunc ouez
que errauerat, quaz tam lō/
go tempe perdiderā. Mo/
ritur vnus vt inde viuat to
tus mundus. Unius ob de
meritum cuncti periere ho/
mines. Saluentur cuncti
vnius ob meritum. Quod
placet deo patri quomodo
displicet tibi mater dilecta.
Calicem quem dedit michi
pater non vis vt bibam illū.
Noli flere mulier. Noli plā/
gere speciosissima mater. nō
te desero. nō te derelinquo.
tecum sum. tecum ero omni
tempore seculi. Si ſm car/
nem subiacco mortis impe/
rio. ſm diuinitatem suz ego
et fui semper impassibilis et
immortalis. Bene scis ma/
ter vnde processi et vnde ve
ni. quare ergo tristaris si il/
luc ascendo vnde descendi.
Tempus est vt reuertar ad
eū qui misit me. Et quo ego
vado non potes venire mo/
do. venies autē postea. Jo/
hānes qui est cognat⁹ tuus
de cetero reputabit tibi fili⁹
curā habebit tui. et erit ipse
solaciū. Inde Iesus Joban
nē intuit⁹ dixit. Ecce mater
tua. ei seruies. curā illius ha
be. eam tibi cōmendo. Su/
scipe matrē tuā. imo magis
℣. T.

suscipe me. Dū hec diceret
pauca. isti duo dilecti sp la/
crimas fūdere nō cessabant
tacebāt isti ꝑgies ambo. ꝛ p
dolore loq̄ nō poterāt. Isti
duo ꝑgies audiebāt xp̄m lo
qui voce rauca. et xp̄m vide/
bāt paulatim morīētē. nec ei
poterāt ꝑbū rn̄dere. qz vide
bāt eū q̄si iam mortuū Erāt
eīm illi duo velut mortui. vñ
spūs eoz voces exp̄mere nō
valebant. Defecit nāq; spūs
eoz ꝛ pdiderūt ꝑtutē loquē
di. Audiebāt ꝛ tacebāt. ꝗa p
angustia loq̄ non poterant.
Solus illis dolor luctusq;
remāsit amicꝰ. Amabāt flere
ꝛ flebant amare. Amare fle/
bant. qz amare dolebāt. Nā
gladiꝰ xp̄i animas vtroz̄q;
trāsibat. trāsibat seuus. seue
pimebat vtrūq;. Que magꝭ
amabat seuior flebat. īmane
mater sentiebat xp̄i dolores
ꝑgo q̄ gladiū ē passa dolorꝭ
xp̄i morīētꝭ. vulnera matris
erāt xp̄i dolores seui fuerūt
tormores in aīa matrꝭ. Ma/
ter erat decapitata p morte
filij. mēte mater erat pcussa
cuspidis anxio telo q̄ mēbra
xp̄i serui foderūt iniq̄. Ipsa
erat quā magnꝰ dolor tene/
bat. i mēte eius creuerāt im
mensi dolores. nec poterāt
extra refundi. intus atrocie
seuiētes dolores nati aniaz
gladiabant. ī carne xp̄i solue
bāt debitū mortꝭ. q̄d grauꝰ
erat q̄z mori aīe matris. Cō/
mēdata matre Johanni di/ .v.
xit Jhs. Sitio. et dederūt ei
q̄ crucifixerūt eū acetū cum
felle mixtū. Et dū gustasset
noluit bibere. sz dixit. Con
sūmatū est. ꝛ exclamauit vo/
ce magna. Heli heli lamaza
bathani. Hoc ē. ds me⁹. de⁹
me⁹ vt q̄d dereliq̄sti me. Et
sic emisit spm̄. tunc tremuit
terra. sol sua lumina clausit.
merebāt poli. dolebant side
ra cūcta. oīez suū splēdorē
amisit luna dolendo. recessit
ab alto ethere fulgur. scin/
dunt duri lapides. scindūt
fastigia tēpli. Cogitare libet
q̄nt⁹ dolor etiā tūc fuerit ma
tri cū sic dolebāt q̄ insensibi
lia erant. nec lingua loq̄ nec
mēs excogitare potest q̄nto
dolore tūc aīa Marie tene/
bat. Juxta crucē stabat iam
emortua mater q̄ illū ꝯcepe
rat de spūsctō. Vlor nō erat
illi. dolor abstulerat vires.
immo strata iacebat pallēs

.lix.

ãia. viuẽs viuebat moriens
viuens mortua erat. ibat sta
bat dolẽs seuo ꝓfecta dolo/
re. expectans corp⁹ xp̃i depo
ni ō cruce ꝛ plorabat dicẽs.
Reddite misere matri corp⁹
velut exanime. cõplesꝰ vota.
extinctũ deponite matri De
ponite illuꝫ. deponite illum
queso mihi vt habeã mecuꝫ
ei⁹ exanime corp⁹ mihi sola/
men vel saltẽ sic defunctuꝫ.
Juxta crucẽ stabat Maria
considerans vultu benigno
xp̃m pendentẽ in crucꝰ stipi
te seuo. pedibusq; tensis ma
nus in altũ leuabat ample/
ctens crucẽ. ruẽs i oscla ei⁹
qua ꝓte xp̃i sanguis ꝛ vnda
manabat. q̃ vt poterat surſũ
si etiã volebat tãgere. maiꝰ
voluit amplecti xp̃m in alto
pendentẽ. sꝫ man⁹ inde tense
in se ꝓplexe rigebãt. se leuãs
a terra surſũ erigebatur ad
xp̃m. O q̃ꝫ male illi tũc erat.
grauꝰ illi erat vita viuere ta
li q̃ꝫ mortꝰ gladio ab impĩs
seuo necari. Jtẽ vir nobilis
q̃dã noĩe Joseph q̃ erat di/
scipul⁹ eius occult⁹. ꝓfidenꝫ
tñ iuit ad Pylatũ postulãs
sibi dari corp⁹ ih̃u. Quo cõ/
cesso vocauit ad se q̃ndaꝫ vi
rũ sapientẽ ꝛ pariẽ discipl'm
ih̃u occulte. nomiẽ Nicode/
mũ. ꝛ venerũt ad locum vbi
erat ih̃s. Quos vt vidit ma
ter ei⁹ volẽtes eũ deponere
de cruce q̃si de morte cõsur/
gẽs reuiuiscebat spũs eius.
ꝛ q̃d poterat in mĩsteriũ ad/
hibebat. vn⁹ clauos ex mani
b⁹ trahebat. ne caderet cor/
pus illi⁹ exanime alter sustẽ/
tabat. Stabat Maria bra. y.
chia leuãs in altum ꝛ caput
manusq; dependẽtia supra
pect⁹ xp̃i trahebat ipa suum
Quẽ cum attingere volebat
in oscula ꝛ amplexib⁹ ruẽs
de suo charissimo filio satia
ri nõ poterat. Sed dum de
cruce in terrã depositũ fuit
supra ruens pre incõtinen/
tia ꝛ immẽsitate doloꝛ qua
si mortua stetit ꝛ trãsire non
posse visa est. Strabat ad ca
put sui extincti filĩ mr̃ Ma
ria lacrimis faciẽ ei⁹ rigans
per diuersa torquebat suspi
ria. quatiẽs caput ꝛ amariſſi
me plãgens se ad crucẽ ma/
nib⁹ ꝑcutiebat dicẽs. O ma/
ter mesta. o dulcꝰ ẏgo q̃d fe/
cisti. O fili dilectissime qua/
re te iudei crucifixerunt. Jn
gremio eĩ modo te mortu/

ũm teneo. tristissima est ma/
ter tua. O fili mi q̄d ista ma/
ter tua misera. Ue michi fili
mi vbi est em̄ gaudiũ q̄ in
natiuitate tua habui Ue mi
hi in q̄ntaz tristiciã z dolorẽ
ꝓuersuz est gaudiũ meũ fili
mi. nil aliud restat nisi vt me
interficiã. qz plus viuere nõ
possum. Succurre mihi et
tuũ sc̄tm̄ spm̄ ī me refunde.
Inde ꝙo maxillas oculosq̄
sil' z nasum oraq̄ freq̄ntius
osculabat ipsi⁹. Lachrimaz
tanta vbertas effluxerat vt
carnẽ cũ spũ omnẽ in lachri
mas resolui putares. riga/
bat cũ lacrimis extincti filij
corp⁹ depositũ q̄d seruabat
lapidẽq̄ madebat. Alia fac/
ta opprobria q̄ ſuocabat ad
mentẽ q̄s vel qualis fuerat
quẽ ipa ꝙgo ꝓceperat sine li
bidine z peperit sine dolore
q̄ erat omne q̄d ipa viuebat
tanq̄ dõs z dñs su⁹ filius ei⁹.
z sic male ei erat sic̄ esse pote
rat z esse decebat. Uñ Ma
ria dicebat. Dic fili mi dul/
cissime. dic amor vnice. vita
mee aie. Amor me⁹. singula/
re gaudiũ. vnicũ solaciũ. q̄re
sic dolere me ꝑmittis. Cur
tam lõge fact⁹ es a me deus
me⁹ ꝓ solãs aiaz meã. Respi/
ce in me z miserere mei da ī/
periũ filie tue. z saluã fac vir
ginẽ matrẽ tuã. Dũ Joseph
et Nicodem⁹ dñm depone/
rent in sepulcro. volebat mr̃
mesta sepeliri cum filio Dec
erat innixa sup dilectũ suuz
amplectẽs illũ cum oĩ amo/
ris dulcedine deosculãs di/
cebat. Miseremini mei mi/
seremini mei saltez vos ami
ci mei. Illũ adhuc paululũ
relinquite michi. faciẽ illius
subtracto velamine videam
vt aliq̄ntulũ videndo ipsuz
cõsolari possim. Nolite eum
tam cito tradere sepulture.
date illum misere matri sue
vt habeam illũ mecũ vel sal
tem mortuũ. Aut si eum po
nitis in sepulcro. me miserã
sepelite cum illo. qz post illũ
semp male erit mihi. Illum
ponebant illic in sepulchro
z Maria trahebat eũ ad se.
illa volebat illũ retinere. illi
volebant tradere sepulture.
Omẽs eũ sic amarissime fle
bãt. vt quisq̄ eoz ñ possz ad
plenũ verba formare. Uide
bant em̄ matrẽ oĩ solacio
destitutã. z sup illã pot⁹ du/
cebant planctũ q̄ sup extin/

.lx.

etuꝫ dominū suū. Maior ille dolor fuerat de matris dolore q̄z fuerat ō sui domini morte. Flebat luctꝰ. q̄cū/q̄z transibat Maria plorabat. plorabant oēs ambulantes cum illa. Flebant ergo cuncti miserantes et pre dolore gementes. Et sic dominum vite et mortis sepulture dederunt.

.A.

Explicit tractatus beati Bernhardi de planctu gloriosissime Marie virginis.

Sequitur sermo de beate virgīs marie plāctu aārissimo. quē habuit sup filio suo dulcissimo. eiusdemq̄ doloris gladio et martyrio. sup tus ex eiusdem bndicte vginis stellario. Incē.

Universi ppli attendite. et videte dolorē meum. Verba sūt ieremie. Threnorū p̄mo cplō. et accipiūt² m p/sona maie dicta. quibꝰ nos ūuitat et admonet pia virgo pyssima. ad cogitandū dolorē. quē habuit super filio suo gpatiendo. Cōtemplem̄ ergo pie. quō virgo maria vultu mesto. facie squalida. gladio doloris in corde trāsfixa. voce querula et flebili. iuxta crucē xpi stans dicit. O vniuersi ppli xpiani. quos filiꝰ meus p̄dilectus ihs tantū aāuit. vt p vrā redēptioē mortē acerba morte elegerit. attendite et videte dolorē meū p verā gpassiōz. O p̄cipes et dni terrarū plangite meū sup filiū. qui est dns dnantiū. iter vilissimos latrones crucifixū. O virgīes. o vidue. o cōiugate. o senes. o pueri. o viri. o mulieres. o vniuersi ppli. attēdite et lugete meū sup benignissimū dnm nrm ihm morientem. O matres q̄ filios genuistis. videte dolorē meū. q̄ filiū meū. vnicū solatiū cordis mei. quem de spū scō gcepi. verū deū et hoiez virgo peperi. et

LANDES- UND STADT- BIBLIOTHEK DÜSSELDORF